

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2015. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır.

© Republic of Turkey, 2015. Unofficial translation made by the Human Rights Department of the Ministry of Justice Directorate General for International Law and Foreign Relations This translation does not bind the Court.

© République de Turquie, 2015. Cette traduction non officielle a été faite par la Direction des Droits de l'Homme de l'Unité des Relations extérieures et juridiques du Ministère de la Justice. Elle ne lie pas la Cour.

Tematik Bilgi Notu – Yabancıların Topluca Sınır Dışı Edilmeleri

Şubat 2016
İşbu Tematik Bilgi Notu, Mahkeme açısından bağlayıcı değildir ve tüm ayrıntıları içermemektedir.

Yabancıların Topluca Sınır Dışı Edilmeleri

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesi (yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasağı): “Yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasaktır”.
“Topluca sınır dışı edilme” = Bir grup yabancı içerisindeki her bireyin özel durumunun makul ve tarafsız biçimde incelenmesi sonucunda uygulanan sınır dışı tedbirleri hariç olmak üzere, yabancıları grup olarak bir ülkeyi terk etmeye zorlama tedbiridir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde derdest halde bulunan davalar

Khlaifia ve Diğerleri / İtalya (no. 16483/12)

1 Eylül 2015 (Büyük Daire) – dava 2016 yılının Şubat ayında Büyük Daire'ye havale edilmiştir.

Bu dava, Arap Baharına ilişkin olaylar sırasında 2011 yılında yasa dışı yollarla İtalya sahiline giren göçmenlerin Lampedusa adası limanında kabul merkezinde ve daha sonra Palermo limanında demir atan bir gemilerde tutuklanmaları ve Tunus'a geri gönderilmeleri hakkındadır. Başvuranlar, özellikle, toplu halde sınır dışı edilmekten şikayetçi olmuşlardır.

1 Eylül 2015 tarihli Daire kararında, Mahkeme, başvuranların toplu sınır dışı mağduru olduklarına hükmetmiş ve Sözleşme'ye Ek 4 no'lu Protokol'ün 4. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Daire, özellikle, gerçekte bireysel olarak başvuranlar hakkında geri gönderme kararları alınmış olmasına rağmen, bu kararların kişisel durumlara atıfta bulunulmaksızın ve kişilerin bireysel olarak ifadeleri alınmaksızın verilerek aynı metinleri içerdiklerini gözlemlemiştir. Daire, ayrıca, *Hirsi Jamaa ve Diğerleri* (bkz., aşağıda) davasındaki göçmenlerin aksine başvuranların, kimlik tespiti uygulamasına tabi tutulmalarına rağmen, *Hirsi Jamaa ve Diğerleri* davasındaki göçmenlerin durumunda toplu halde sınır dışı uygulamasının kaçınılmaz bir şekilde uygulandığını belirtmiştir. Başvuranların toplu halde sınır dışı edilmeleri, ilgili kişilerin Tunus konsoloslukunda görevli yetkililerce doğrudan teşhis edilmesine dayalı basitleştirilmiş bir usulle gizli bir şekilde ülkeye giren Tunus vatandaşlarının geri gönderilmesini öngören Tunus'la yapılan tek taraflı anlaşmalarca doğrulanmıştır. Daire, ayrıca, başvuranların 13. madde uyarınca toplu halde sınır dışı uygulamasının gerçekleştiği bir durumda ilgili hukuk yolunun etkili kabul edilmesi halinde otomatik olarak askıya alıcı etkisinin olması gerektiğinden başvuranların şikayetlerini dile getirmeleri için etkili hiçbir hukuk yolundan faydalanmadıklarına hükmederek 4 no'lu Protokol'ün 4. maddesi ile birlikte ele alındığında 13. maddenin (etkili hukuk yolu) ihlal edildiğine karar vermiştir. Mevcut davada, ilgili hukuk yolu Tunus'a geri gönderilme işleminin askıya alınmasına yol açmalıydı ancak durum bu yönde cereyan etmemiştir.

Mevcut davada, Daire, ayrıca, Sözleşme'nin **5 §1 maddesinin** (özgürlük ve güvenlik hakkı), **5 § 2 maddesinin** (haklarındaki suçlamalara ilişkin ivedilikle bilgilendirilme hakkı), **5 § 4 maddesinin** (tutukluluğun kanunlara aykırı oluşuna ilişkin mahkemenin ivedilikle karar vermesi), Contrada Imbriacola kabul merkezinde tutukluluk koşullarına ilişkin olarak **3. maddesinin** ve söz konusu kabul merkezinde tutukluluk koşullarına ilişkin şikayetin dile getirilmesi için hukuk yolunun olmayışı hakkında **3. madde ile birlikte 13. maddenin** (etkili başvuru yolu) ihlal edildiğine ve gemilerdeki tutukluluk koşullarına ilişkin **3. maddenin** (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmediğine hükmetmiştir. Dava, 1 Şubat 2016 tarihinde, İtalya Hükümetinin talebi üzerine Büyük Daire'ye havale edilmiştir.

N.D. / İspanya ve N.T. / İspanya (no. 8675/15 ve 8697/15)

İspanya Hükümeti'ne kısmı olarak tebliğ edilmiş ve kısmı olarak 7 Temmuz 2015 tarihinde kabul edilemez olarak nitelendirilmiştir.

Mali ve Fildişi vatandaşları olan başvuranlar, özellikle, 2014 yılının Ağustos ayında Fas'a toplu bir şekilde sınır dışı edildiklerini iddia etmektedirler.

Mahkeme, başvuruları İspanya Hükümeti'ne tebliğ etmiş ve taraflara Sözleşme'nin 13. maddesi (etkili başvuru hakkı) ve 4 no'lu Protokol'ün 4. maddesi (yabancıların toplu bir şekilde sınır dışı edilmeleri yasağı) uyarınca sorular yöneltmiştir. Mahkeme, ayrıca, başvuranların şikayetlerini Sözleşme'nin 3. maddesi uyarınca (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) açıkça dayanaktan yoksun oldukları gerekçesiyle kabul edilemez olarak nitelendirmiştir.

Mahkemenin, Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesinin ihlal edildiğine karar verdiği davalar

Čonka / Belçika

5 Şubat 2002

Roman kökenli Slovakya vatandaşları olan başvuranlar, polis memurlarının müdahale etmeyi reddetmesi sonucunda ırkçı saldırılara maruz kaldıkları Slovakya'dan kaçtıklarını belirtmişlerdir. İltica başvurularını tamamlamaya davet edildikten sonra sınır dışı edilme amacıyla yakalanmışlardır. Başvuranlar, özellikle, yakalanma ve Slovakya'ya gönderilme koşulları hakkında şikayetçi olmuşlardır.

Mahkeme, özellikle, sınır dışı işlemlerinin, ilgili kişilerin her birinin kişisel durumlarının gerçek anlamıyla ve tek tek ele alındığını gösteren yeterli güvenceden yoksun olduğunu belirterek, Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme'ye göre, takip edilen usul, toplu sınırdışı işlemi uygulandığı yönündeki kuşkuyu bütünüyle giderecek nitelikte değildi. Bu kuşkuyu pekiştiren pek çok etken vardı: siyasi makamlar önceden ilgili mercie bu tarz işlemlerin uygulanmasına yönelik talimatlar vermişlerdi; ilgili bütün yabancıların aynı anda polis karakoluna intikalleri istenmişti; bölgeyi terk etmeleri ve yakalanmaları ile ilgili tebliğ edilen emirlerde kullanılan ifadeler birbirinin aynıydı; yabancıların avukata erişim zordu; sığınma usulü tamamlanmamıştı.

Bu davada, Mahkeme Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesi ile birlikte ele alındığında Sözleşme'nin 5 §§ 1 (özgürlük ve güvenlik hakkı) ve 4. (tutukluluğun yasalara uygunluğuna karar verilmesi için dava açma hakkı) maddelerinin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Ayrıca, Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesi (insanlık dışı ve aşağılayıcı

muamele yasağı) ile birlikte ele alındığında 5 § 2 (yakalanma nedenlerinin bildirilmesi zorunluluğu) ve 13. (etkili başvuru hakkı) maddelerinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Hirsi Jamaa ve Diğerleri / İtalya

23 Şubat 2012 (Büyük Daire)

Bu dava, Libya'dan gelirken İtalyan makamları tarafından denizde durdurulup yakalanan ve Libya'ya geri gönderilen Somalili ve Eritreli göçmenlerle ilgilidir. Başvuranlar, özellikle Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesinde yasaklanan toplu sınır dışı uygulamasına tabi tutuldukları konusunda şikayetçi olmuşlardır. Ayrıca, başvuranlar bu kapsamda İtalya'da etkili bir hukuk yolu olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, başvuranların Sözleşme'nin 1. maddesi bağlamında İtalya'nın yetki alanına girmiş olduklarını kaydetmiştir: Başvuranlar, gemilere bindikleri zamanla Libya makamlarına teslim edildikleri zaman arasındaki süre zarfında sürekli ve özel olarak İtalyan mercilerinin hukuki ve fiili kontrolü altında tutulmuşlardır.

Bu davada Mahkeme'den ilk kez 4 No'lu Protokolün 4. Maddesinin,yabancıların ulusal topraklar dışında üçüncü bir Devlete sınırdışı edilmelerine ilişkin bir davada uygulanıp uygulanmayacağını incelemesi istenmiştir. Mahkeme, “yetki çevresi” kavramı gibi sınırdışı kavramının da özünde ulusal/bölgesel nitelik arz ettiğini kaydetmiş, fakat bir Devletin istisnai olarak yetkisini ulusal toprakları dışında kullandığı hallerde, o Devlet tarafından kullanılan bu sınır ötesi yetkinin toplu sınırdışı halini aldığını kabul edebileceğine karar vermiştir (Mahkeme, bu davada başvuranların İtalya'nın yetki çevresinde olduğuna hükmetmiştir). Başvuranların Libya'ya nakli, her birinin kişisel durumu incelenmeksizin gerçekleştirilmiştir. İtalyan mercileri başvuranları yalnızca gemiye bindirmiş ve Libya'da gemiden indirmişlerdir. Mahkeme, başvuranlara uygulanan işlemin toplu sınırdışı niteliği taşıdığına ve Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokolün 4. Maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Mahkeme, ayrıca, bu davada, başvuranların Libya'da kötü muamele görme ve Somali ve Eritre'ye geri gönderilme risklerine maruz kaldıkları gerekçesiyle Sözleşme'nin 3. maddesinin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edildiğine ve başvuranların sınır dışı tedbiri gerçekleştirilmeden önce taleplerini dikkatli ve ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesi için şikayetlerini yetkili bir makama bildiremedikleri ve ceza hukuku uyarınca gemide bulunan askeri personel aleyhindeki başvuru yolunun askıya alma etkisi kriterini taşımadığı gerekçeleriyle Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesi ile birlikte ele alındığında Sözleşme'nin 13. maddesinin ve 3. madde ile birlikte ele alındığında 13. maddesinin (etkili başvuru hakkı) ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Gürcistan / Rusya (1)

3 Temmuz 2014 (Büyük Daire)

Bu dava, temel olarak 2006 yılının sonbahar mevsiminde Rusya Federasyonu'nda bulunan Gürcistan vatandaşlarının yakalanması, tutuklanması ve topluca sınır dışı edilmeleriyle ilgilidir.

Mahkeme, Gürcistan vatandaşların söz konusu zamanda sınır dışı edilmelerinin 4. No'lu Protokol'ün 4. maddesini ihlal eden bir idari uygulama olduğuna hükmederek, özellikle söz konusu maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Mahkeme, 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesinin mevcut davada Gürcistan vatandaşlarının yasal olarak ikamet edip etmedikleri göz önüne alınmaksızın uygulanabileceğini, çünkü söz konusu maddenin sadece bir Devlet'in topraklarında yasadışı bir şekilde ikamet eden kişileri kapsamadığını belirtmiştir.

Sınır dışı etme tedbirinin her bir Gürcü'nün makul ve tarafsız olarak ayrı ayrı durumlarının değerlendirilmesinin ardından ve bu değerlendirme sonuçlarına dayanarak uygulanıp uygulanmadığı konusuna ilişkin olarak, Mahkeme, Rusya mahkemeleri önünde gerçekleştirilen kısa işlemlerine ilişkin olarak Gürcü tanıklar, uluslararası ve ulusal sivil toplum örgütleri tarafından sağlanan tutarlı ifadelerle işaret etmektedir. Mahkeme, özellikle, Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi Özel Komitesi'ne göre, sınır dışı etme işlemlerinin bütün ülkede devamlı olarak uygulandığını ve söz konusu komitenin raporunda uluslararası örgütlerin idari ve adli makamlar arasındaki işbirliğine atıfta bulunulduğunu gözlemlemektedir.

Söz konusu zamanda, Rusya mahkemeleri Gürcistan vatandaşları hakkında binlerce sınır dışı etme kararı vermişlerdir. Her bir Gürcistan vatandaşı için ayrı ayrı mahkeme kararları çıkartılmasına rağmen, Mahkeme, 2006 yılının Ekim ayından itibaren çok sayıda Gürcistan vatandaşının sınır dışı edildiği göz önüne alındığında ve genelgeler ve talimatlar dağıtıldıktan sonra söz konusu zamanda sınır dışı etme usulünün uygulanmasının, her bir bireyin özel koşullarının makul ve tarafsız bir şekilde incelenmesini imkansız kıldığı görüşündedir.

Her Devlet'in kendi göç politikasını oluşturma hakkı olmasına rağmen, göç akışlarının kontrolüne ilişkin sorunların Sözleşme uyarınca Devletlerin yükümlülüklerine aykırı uygulamaları gerekçelendiremez.

Sharifi ve Diğerleri / İtalya ve Yunanistan

21 Ekim 2014¹

Bu dava, 32 Afgan uyruklu, iki Sudan uyruklu, bir Eritrea uyruklu kişilerin, özellikle Yunanistan'dan İtalya'ya yasadışı bir şekilde girdikleri ve ölüm, işkence veya aşağılayıcı ve insanlık dışı muameleye maruz kalma riskiyle karşı karşıya kaldıkları ülkelere geri gönderilme olasılığına rağmen, söz konusu ülkeye hemen geri gönderildikleri hakkındaki iddialarına ilişkindir. Başvuranlar ayrıca İtalya'da toplu bir şekilde rastgele sınır dışı edildiklerini ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, İtalya hakkında, Mahkeme² önünde yargılama işlemleri devam ederken avukatlarıyla düzenli olarak iletişim halinde olan dört başvurana ilişkin olarak, toplu halde vardıkları ve rastgele sınır dışı edildikleri Ancona limanında maruz kaldıkları tedbirler göz önüne alındığında, Sözleşme'ye Ek 4 no'lu Protokol'ün 4. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Ayrıca, Mahkeme, aynı dört başvuran hakkında, Ancona limanında iltica usulüne veya diğer herhangi bir başvuru yoluna erişimlerinin olmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 3. maddesi (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ile birlikte 13. maddesinin (etkili başvuru hakkı) ve 4 no'lu protokol'ün 4. maddesinin, ihlal edildiğine hükmetmiştir. Mahkeme, ek olarak, başvuranların iltica usulüne erişimlerinin olmayışı ve kötü muameleye maruz kalma riskiyle karşılaşabilecekleri Afganistan'a gönderilme riski nedeniyle Yunanistan tarafından Sözleşme'nin 3. maddesi ile birlikte 13. maddesinin; ve başvuranların Yunanistan'a geri gönderilmesi ve söz konusu ülkedeki iltica usulündeki eksikliklerden kaynaklanan risklere maruz bırakıldıkları gerekçesiyle İtalya tarafından 3. maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Mevcut davada, Mahkeme, özellikle, davaların büyük çoğunluğunda Yunanistan'a gönderilmek üzere feribot kaptanları tarafından İtalyan yetkililerine teslim edilen ve böylece usulü ve asli haklarından mahrum bırakılan kişilerin Adriatic Denizi limanlarında İtalyalı sınır yetkilileri tarafından otomatik olarak geri gönderilmelerine ilişkin olarak birçok gözlemcinin endişelerinin paylaştığını belirtmiştir.

Ayrıca, Mahkeme, Avrupa Birliği'ne üye Devletlerin hangisinin, bir üçüncü ülke vatandaşı tarafından üye Devletler'den birinde yaptığı iltica başvurusunu incelemekle yükümlü olduğunu belirlemek için kullanılan Dublin sisteminin, Sözleşme'ye uygun bir şekilde uygulanması gerektiğini hatırlatmaktadır: toplu halde ve rastgele gerçekleştirilen sınır dışı

¹ Bu karar, karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirlenen koşullara uygun olarak kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

² Mahkeme, Sözleşme'nin 37. maddesi uyarınca diğer 31 başvuru hakkında kayıttan düşürme kararı vermiştir.

uygulamaları, söz konusu sisteme atıfta bulunularak gerekçelendirilemez ve sınır dışı uygulamasını gerçekleştiren Devlet, ilgili kişilerin yüzleşecekleri riskleri değerlendirmeksizin ülkelerine gönderilmelerini engellemek için sınır dışı edildikleri ülkedeki iltica politikasının uygulanmasında yeterli güvencelerin sağlandığından emin olmalıdır.

Mahkeme'nin Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. Maddesinin ihlal edildiğine hükmettiği davalar

Sultani / Fransa

20 Eylül 2007

Bu dava, yasadışı göçmenleri sınır dışı etmek için kullanılan toplu bir uçuş ile sınır dışı edilme riskine ilişkindir. Başvuran, özellikle, Afganistan'a geri gönderilecek olursa insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye maruz kalacağını belirtmiştir. Başvuran, aleyhinde yürütülen sınır dışı işlemleri hakkında ve özellikle Fransa Mülteci ve Göçmenleri Koruma Ofisi'ne (OFPRA) ikinci kere yaptığı iltica başvurusunun çok kısa bir süre içerisinde değerlendirilmiş olması konusunda şikayetçi olmuştur. Başvuran, Sözleşme'nin 3. maddesine (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ve Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesine (yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasağı) dayanmıştır.

Mahkeme, sınır dışı etme kararının icra edilmesi halinde Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. Maddesinin ihlal edileceğine hükmetmiştir. İltica başvurularını reddeden Fransız yetkililer, Afganistan'daki genel durumu ve başvuranın öne sürdüğü hususları dikkate almışlardır. Mahkeme, bu nedenle, başvuranın davasının bireysel olarak incelendiğine ve sınır dışı edilmesi için yeterli gerekçeye sahip olduğuna hükmetmiştir.

Mahkeme, ayrıca, bu davada, başvuranın sınır dışı edilmesi halinde, Sözleşme'nin 3. Maddesinin (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ihlal edilmeyeceğine karar vermiştir.

Ayrıca bkz: Ghulami/Fransa, 7 Nisan 2009 tarihli kabul edilebilirlik hakkında karar.

M.A. / Kıbrıs (başvuru no. 41872/10)

23 Temmuz 2013

Bu dava, Kıbrıslı yetkililer tarafından Suriyeli bir Kürt'ün tutuklanması ve sabah erken saatte gerçekleştirilen bir polis operasyonunda kendisinin ve diğer Suriyeli Kürtlerin Kıbrıs Hükümeti'nin iltica politikasına karşı yapılan bir protesto sırasında Lefkoşa'da hükümet binasının dışında yakalanarak Suriye'ye gönderilmesinin planlanması hakkındadır. Başvuran, özellikle, Kıbrıslı yetkililerin kendisini, bireysel bir değerlendirme ve inceleme yapmaksızın

toplucu sınır dışı etme operasyonu çerçevesinde sınır dışı etmeyi planladıkları konusunda şikayetçi olmuştur.

Mahkeme, Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir. Mahkeme, özellikle, sınır dışı etmeyle ilgili her davanın tek tek ve kendine has koşullarına göre ele alındıklarını belirtmiştir. Polis merkezine başvuranın protestocularla birlikte götürülmesi veya sınır dışı etme kararlarının ve mektuplarının benzer ifadeler içermesi ve böylece ilgili başvuruların ilk aşamalarına özel olarak herhangi bir atıfta bulunmaması bu durumda toplu bir tedbire başvurulduğunu göstermemektedir. Bir protestocunun sınır dışı edilmesiyle ilgili her bir karar, ilgili kişinin iltica başvurusu reddedilmiş veya dosyası kapanmış düzensiz bir göçmen oldukları çıkarımına dayanmakta ve bu süreç bireysel olarak beş yıldan fazla sürmektedir. Sonuç olarak, söz konusu tedbirler toplu sınır dışı etme uygulaması teşkil etmemektedir.

Bu davada, Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesi (yaşam hakkı) ve 3. maddesi (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ile birlikte 13. maddenin (etkili başvuru hakkı), 5 §§ 1(yasadışı tutukluluk) ve 4 (tutukluluğun yasalara uygunluğuna itiraz etmek için etkili başvuru hakkı) maddesinin ihlal edildiğine ve 5 § 2 (yakalanma nedenleri ve kendisine yöneltilen suçlamanın bildirilmesi zorunluluğu) maddesinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir.

Kabul edilemez olarak nitelendirilen davalar

Becker / Danimarka

3 Ekim 1975 (Avrupa İnsan Hakları Komisyonu kararı³)

Gazeteci ve ayrıca “Çocukların Korunması ve Uluslararası Güvenlik” adlı bir kuruluşun yöneticisi olan başvuran, Danimarka'ya gelen 199 Vietnamlı çocuğun Vietnam'a geri gönderilmesinin Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesini (yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasağı) ihlal edeceğini iddia etmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, başvuruyu kabul edilemez olarak (konu bakımından uygulanamaz) nitelendirmiştir. Danimarka'nın olay bazında inceleme yapmayı kabul etmesi ve Danimarka'da kalmaları yerine ülkelerine geri gönderilmelerinin bazı çocukların çıkarlarına uygun olabileceği gerekçeleriyle, topluca sınır dışı etme söz konusu olamaz.

³ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ile birlikte Temmuz 1954 ile Ekim 1999 tarihleri arasında Strazburg'da görev yapan Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, Taraf Devletlerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini denetlemiştir. Mahkeme'nin 1 Kasım 1998 tarihinde kurulmasıyla Komisyon'un görevi sona ermiştir.

Andric / İsvec

23 Şubat 1999 (Mahkeme'nin kabul edilebilirlik hakkındaki kararı)

Bu dava, Bosna ve Hırvatistan vatandaşlıklarına sahip olan Bosna-Hersekli Hırvat kökenli kişilerin Hırvatistan'a ve Bosna Hersek'e gönderilmesi hakkındadır. Başvuranlar, Bosna Hersek'ten kaçtıktan sonra İsvec'e iltica başvurusunda bulunmuş ve göçmen yetkilileri, söz konusu talepleri reddettikten sonra başvuruların Hırvatistan'a geri gönderilmesine karar vermişlerdir. Başvuranlar, Sözleşme'nin 3. maddesi (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı) ve Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesi (yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasağı) uyarınca şikayetçi olmuşlardır.

Mahkeme, Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. maddesi uyarınca başvuruyu kabul edilemez (açıkça dayanaktan yoksun) olarak nitelendirmiştir. Mahkeme, özellikle, ilgili her bir kişiye haklarında verilen sınır dışı edilme kararının incelenmesi için yetkili makamlara bireysel olarak başvuru yapma fırsatı verildiğinde, birçok yabancıya ilişkin benzer kararlar verilmiş olmasının toplu sınır dışı yapılmış olduğunu göstermediğini gözlemlemektedir. Mevcut davalarda, her başvuran göç yetkililerine bireysel başvuruda bulunmuşlar ve Hırvatistan'a geri gönderilmelerine itiraz etmişlerdir. Bu nedenle, yetkililer sadece genel durumu değil aynı zamanda her bir başvuranın durumunu ve geri gönderilmeler halinde karşılaştıkları iddia edilen riskleri dikkate almıştır. Ayrıca, yetkililer başvuruları reddederken her bir başvuranın durumuna ilişkin tek tek karar vermişlerdir.

Mahkeme, ayrıca, Sözleşme'nin 3. Maddesi uyarınca yapılan başvuruyu kabul edilemez olarak nitelendirmiştir.

Berisha ve Haljiti / “Makedonya Eski Yugoslavya Cumhuriyeti”

16 Haziran 2005 (Mahkeme'nin kabul edilebilirlik hakkında kararı)

Başvuranlar, Kosova bölgesinde yaşayan Sırbistan ve Karadağ vatandaşları olan bir çifttir. Her gün köylerinde Arnavutların kendilerini rahatsız ettiklerini ve Kosova Kurtuluş Ordusu üyeleri ve diğer köylüler tarafından evlerinden ayrılmaya zorlandıklarını ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar, yetkililerin her birinin özel durumunu makul ve tarafsız bir şekilde ele almaksızın her ikisi için tek bir karar vermeleri nedeniyle Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. Maddesine (yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasağı) aykırı olarak topluca sınır dışı edildikleri konusunda şikayetçi olmuşlardır.

Mahkeme, başvuruyu kabul edilemez olarak (açıkça dayanaktan yoksun) nitelendirmiştir. Yetkililerin her ikisi için eş oldukları gerekçesiyle tek bir karar vermeleri başvuruların kendi davranışlarının bir sonucudur: Makedonya Eski Yugoslavya Cumhuriyeti'ne birlikte gelmişler, müşterek olarak iltica başvurusunda bulunmuşlar, aynı kanıtları sunmuşlar ve müşterek itirazlarda bulunmuşlardır. Bu koşullar altında, başvuruların sınır dışı edilmeleri toplu sınır dışı uygulaması olarak nitelendirilemez.

Dritsas ve Diğerleri / İtalya

1 Şubat 2011 (kabul edilebilirlik hakkında karar)

Her biri Yunanistan vatandaşı olan 46 başvuran, 2001 yılının Temmuz ayında, G8 Zirvesi'ne karşı gerçekleştirilecek olan gösterilere katılmak için G8 karşıtı Yunanistan komitesine ait olan yaklaşık sekiz yüz Yunan vatandaşıyla birlikte Patras sınırında ilk olarak Ancona'ya daha sonra Genova'ya gitmek üzere bir feribota binmişlerdir. Başvuranlar, özellikle, Ancona'ya vardıklarında polis tarafından yakalandıklarını ve daha sonra Patras'a geri dönmeye zorlandıklarını ileri sürmüşlerdir. Özellikle Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. Maddesine (yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasağı) dayanarak, bireysel olarak resmi kararlar alınmadığı veya kendilerine tebliğ edilmediği gerekçesiyle geri gönderilmelerinin topluca sınır dışı edilme niteliği taşıdığını iddia etmişlerdir.

4 No'lu Protokol'ün 4. maddesi uyarınca, Mahkeme başvuruyu kabul edilemez olarak (açıkça dayanaktan yoksun) nitelendirmiştir. Başvuranların polise kimlik kartlarını hemen gösterdikleri varsayılrsa bile, üye oldukları grup içindeki göstericiler daha sonra söylenen iki isteği yerine getirmemişlerdir. Söz konusu kimlik kartları İçişleri Bakanlığının polise verdiği talimatlar doğrultusunda ilgili kişiler hakkında sınır dışı etme emrinin verilmesi amacıyla talep edilmiştir. Bu koşullar altında, davalı Hükümet, başvuruların sınır dışı edilmeleri konusunda her bir başvuran için ayrı ayrı karar vermediği için hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz.

Mahkeme, ayrıca, başvuruların diğer şikayetlerini kabul edilemez olarak nitelendirmiştir.

Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. Maddesi kapsamında Mahkeme'nin kayıttan düşürdüğü davalar

Hussun ve Diğerleri / İtalya

19 Ocak 2010 (kayıttan düşme kararı)

Mahkeme'ye yaklaşık 1.200 kişilik kaçak göçmenlerden oluşan bir gruba ait olduklarını bildiren 84 başvuran, 2005 yılında, Libya'dan gelen botlarla İtalya'ya geçmişler ve geçici olarak kabul merkezlerine yerleştirilmişlerdir. Birçok başvuran hakkında sınır dışı edilme kararı verilmiştir. İlgili kişilerin bazıları izin verilen azami süreden daha fazla tutuldukları için serbest bırakılmış, diğerleri ise sınır dışı edilmişlerdir. Özellikle Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. Maddesine (yabancıların topluca sınır dışı edilmeleri yasağı) dayanarak, başvuranlar yabancılar olarak topluca sınır dışı edildikleri konusunda şikayetçi olmuşlardır.

11 Mayıs 2006 tarihli bir kabul edilebilirlik hakkında kararda, Mahkeme, nerede oldukları bilinmeyen 57 başvuran ve sınır dışı edilen 14 başvuran hakkındaki başvuruları bir arada incelemiş ve Sözleşme'nin 2, 3, 13 ve 34. Maddeleri ve Sözleşme'ye Ek 4 No'lu Protokol'ün 4. Maddesi uyarınca kabul edilemez olarak nitelendirmiştir. Serbest bırakılan 13 başvuran hakkındaki başvuruları yalnızca Sözleşme'nin 34. Maddesi uyarınca incelemiştir.

Başvuranların 2. madde (yaşam hakkı), 3. Madde (insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağı), 13. Madde (etkin başvuru hakkı) ve 4 No'lu Protokol'ün 4. Maddesi uyarınca yaptıkları şikayetlerle ilgili olarak 19 Ocak 2010 tarihli kararında Mahkeme, Libya'ya geri gönderilen 14 başvuran aleyhinde verilen sınır dışı kararlarının bir bölge mahkemesi tarafından bir avukatın ve tercümanın hazır bulunduğu bir sırada görülen duruşmanın ardından her bir başvuran için tek tek verildiğini belirtmiştir. Mahkeme, ayrıca, söz konusu başvuranların bazıları hakkında vekalet yetkilerinin geçerliliğinin tartışmaya açık olduğuna işaret etmiştir. Nerede oldukları bilinmeyen, en azından bazılarının 2005 yılının Mart ayının sonuna doğru kaçtıkları anlaşılan 57 başvuran hakkında, Mahkeme, el yazısı uzmanının raporuna göre, başvuranların birçoğunun vekalet yetkilerinin bir ve aynı kişi tarafından yazılıp imzalandığını belirtmiştir. Her halükarda, avukatlar ilgili başvuranlarla iletişimlerini kaybetmişlerdir. Bu nedenle, Mahkeme, her birinin bireysel durumlarıyla ilgili daha fazla bilgi alamamıştır. Bütün bu koşullar altında, Mahkeme, bu kapsamda başvuruların daha fazla incelenmesini gerektiren bir durum olmadığına ve Sözleşme'nin 37 § 1 (c) uyarınca kayıttan düşürülmeleri gerektiğine hükmetmiştir.

Başvuranların Sözleşme'nin 34. Maddesi (bireysel başvuru hakkı) uyarınca dile getirdikleri şikayete ilişkin olarak, Mahkeme yukarıda belirtilen aynı gerekçelerle, bu kapsamdaki başvuruların daha fazla incelenmesini gerektiren bir durum olmadığına ve kayıttan

düşürülmeleri gerektiğine hükmetmiştir (bir başvuru hariç tutulmuştur: bu davada, başvuranın vekalet yetkisinin gerçekliği konusunda şüphe bulunmamaktadır ve avukatıyla iletişim halinde kalmıştır. Ancak Mahkeme, başvuranın Mahkeme'ye başvurmadan önce yerel makamlara başvuruda bulunduğu konusunda hiçbir işarete rastlamamış ve başvuruyu kabul edilemez olarak nitelendirmiş ve davada Sözleşme'nin 34. Maddesinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir.
